

2021-03-11

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se

Promemoria – En ny beslutsordning för statens försäljning av mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen

(Dnr N2020/01325)

Jordbruksverket har beretts tillfälle att yttra sig över ovan rubricerad promemoria.

Jordbruksverkets ställningstagande

Jordbruksverket tillstyrker förslagen i promemorian.

Jordbruksverkets kommentarer till förslagen

Generella synpunkter

Jordbruksverket välkomnar en ny beslutsordning där en central förvaltningsmyndighet prövar alla friköpsärenden ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Jordbruksverket ser även positivt på förslaget om att Statens fastighetsverk är den myndighet som ska pröva ärendena. Fastighetsverket har i egenskap av markförvaltare och det faktum att myndigheten har arbetat med frågor om markförsäljningar ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen under en lång tid redan god kompetens på området.

Försäljning av fjällägenheter

Som konstateras i promemorian gäller numera samma principer för när en fjällägenhet får friköpas som för övrig mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Jordbruksverket anser därför att det är rimligt att en instans prövar alla friköpsärenden. Jordbruksverket har heller inte kvar några andra centrala uppgifter som omfattar rennäringen, vilket också talar för förslaget. Däremot bör Statens fastighetsverk som ny beslutsmyndighet höra Jordbruksverket innan ett beslut om försäljning av en fjällägenhet fattas. Detta för att inhämta eventuell kunskap om den fjällägenhet som är föremål för prövning. Eftersom det handlar om jordbruksarrenden som ibland omfattar stora markarealer kan det också vara av vikt att Jordbruksverket utifrån rollen som förvaltningsmyndighet på jordbruksområdet ges möjlighet att yttra sig.

Nedläggning av fjällägenheter

I promemorian föreslås att Jordbruksverkets bemyndigande att besluta om nedläggning av fjällägenheter bör tas bort och att uppgiften inte bör överföras till Statens fastighetsverk. Bedömningen är att det inte krävs något förvaltningsrättsligt beslut om nedläggning av fjällägenheter. Som konstateras i promemorian har Jordbruksverket hanterat frågan om nedläggning genom att myndigheten i beslutet om att tillåta friköp har villkorat beslutet med att fjällägenheten läggs ned i samband med att försäljningen genomförs. Nedläggningen har således verkställts först när avtalet om köp har undertecknats och det utan att något formellt beslut om nedläggning har fattats.

Jordbruksverket vill i detta sammanhang förtydliga att nedläggning av en fjällägenhet även kan ske genom att en annan upplåtelseform kommer till stånd. Regeringen har tidigare uttalat att kvarvarande fjällägenheter i möjligaste mån ska avvecklas. Det förekommer därför att länsstyrelsen som upplåtare själv initierar en nedläggning genom att försöka komma överens med fjällägenhetsarrendatorn om en annan form av upplåtelse. I ett sådant fall har Jordbruksverket efter en skriftlig begäran från länsstyrelsen fattat ett beslut om nedläggning som varit villkorat med att fjällägenheten läggs ned i samband med att ett nytt upplåtelseavtal tecknas mellan parterna. Det skulle också kunna vara så att nedläggning blir aktuellt om arrendatorn själv säger upp sitt avtal eller om det finns grund för länsstyrelsen att säga upp arrendeavtalet. Om ett förvaltningsrättsligt beslut om nedläggning inte ska fattas av Statens fastighetsverk i dessa fall är det viktigt att länsstyrelsen som upplåtare tydliggör konsekvenserna av avtalets upphörande för arrendatorn. Vidare är det angeläget att länsstyrelsen i dessa sammanhang uppmärksammar Statens fastighetsverk på att ett arrendeavtal beträffande en viss fjällägenhet har upphört och att lägenheten därmed betraktas som nedlagd. Detta för att det inte ska råda några tveksamheter kring uppgifter om kvarstående fjällägenheter. Att ha tillgång till aktuella uppgifter om kvarstående fjällägenheter är av betydelse även för nyttjandet av anslag 1:21 utg.omr 23 där medel får användas för åtgärder på fjällägenheter.

Principer för statens försäljning av mark

De principer som har legat till grund för regeringens och Jordbruksverkets prövning i friköpsärenden och som hittills endast har fastslagits i budgetpropositioner föreslås förtydligas och komma till uttryck i en ny förordning. Jordbruksverket ser positivt på att besluten om försäljning nu föreslås styras genom författning då det ger ett tydligare stöd för den beslutande myndigheten. Jordbruksverket kan dock konstatera att vissa principer som har framgått av tidigare budgetpropositioner inte finns med i det nya författningsförslaget. Vi saknar framför allt principen om att en försäljning ska avse väl avgränsad mark runt befintliga eller tilltänkta byggnader. Som nämns i promemorian avser ansökan många gånger ett större markområde än vad som är lämpligt att sälja. När det kommer till fjällägenheter är det uteslutande på det viset varför vi anser att principen om att försäljning ska avse väl avgränsad mark bör tydliggöras i författningen.

Vidare anser Jordbruksverket att principen i 7 § i det nya författningsförslaget bör förtydligas. Enligt 7 § får tillstånd ges när sökanden har en nyttjanderätt till det berörda markområdet och använder det för fritidsboende endast om han eller hon sedan mycket

lång tid tillbaka har en stark personlig anknytning till platsen ifråga. Verkets uppfattning är att bedömningsgrunderna för vad som anses utgöra mycket lång tid och vad som krävs för att ha en stark personlig anknytning till platsen är otydliga och att det här behövs ett bättre stöd för den beslutande myndigheten.

Anslaget för åtgärder på fjällägenheter

Eftersom Jordbruksverket inte föreslås ha några fortsatta uppgifter när det gäller försäljning och nedläggning av fjällägenheter är det rimligt att verket inte heller förvaltar anslaget för åtgärder på fjällägenheter (anslag 1:21 utg.omr 23). Vi välkomnar därför förslaget om att anslaget flyttas från myndigheten. Jordbruksverket är i sak för förslaget som läggs fram om att länsstyrelserna själva ska få förvalta anslaget men ställer sig frågande till hur fördelningen av medel till de olika länsstyrelserna ska göras. Jordbruksverket har fördelat anslaget årligen till länen utifrån deras redovisade behov. Fördelningen av anslaget mellan de tre länen har varierat från år till år beroende på underhållsbehoven på fjällägenheterna. Möjligen bör anslaget av den anledningen förvaltas av Statens fastighetsverk.

Anslaget har i huvudsak använts till åtgärder på byggnader som staten äger men har i mån av tillgång på medel även använts som stöd till enskilda. Det årliga anslaget är dock mycket begränsat och räcker idag inte ens till för att i tillräcklig grad underhålla de byggnader som staten själva äger. Med anledning av detta kan det vara rimligt att upphäva möjligheten i författningen att lämna stöd till enskilda. Jordbruksverket vill dock understryka att det fortsatt kan finnas behov av att använda medel till inlösen av byggnader eller att arrendatorn kan ha rätt till avträdesersättning när ett arrende upphör. Det bör därför framgå av anslagsvillkoren i regleringsbrevet att medlen får användas för dessa ändamål. Om man fortsatt har för avsikt att i mån av tillgång på medel kunna lämna stöd till enskilda bör även detta framgå av anslagsvillkoren.

Kunskapsöverföring

Jordbruksverket vill avslutningsvis understryka vikten av att kunskap om kvarstående fjällägenheter överförs till den nya beslutsmyndigheten. Fjällägenheter har under åren varit föremål för ett antal utredningar. Bland annat har man gjort en inventering av vilka fjällägenheter som utifrån natur- och kulturmiljösynpunkt bör kvarstå i statens ägo. Av de kvarvarande lägenheterna idag bedöms cirka hälften kunna försälgas eller avvecklas på annat sätt. Jordbruksverket har också årligen inhämtat vissa uppgifter från länsstyrelserna om kvarstående fjällägenheter som kan utgöra ett stöd för den nya beslutsmyndigheten.

I detta ärende har ställföreträdande generaldirektören Jan Cedervärn beslutat. Anna Orestig har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Anders Swahnberg, Olof Johansson och Pär Åkesson deltagit.

Jan Cedervärn

Anna Orestig

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.